

и *Болгаре Камские*.¹⁾ Че дѣйствително българитѣ сж били народѣ отъ татарски произходѣ, за това Енгелѣ привежда нѣколко доказателства, между които намираме и два аргумента, черпени отъ *елика* на пра-българитѣ.

1. *Имената на старитѣ имѣ прѣдводители звучатъ съвсѣмъ по татарски* (*klingen ganz tatarisch*, p. 252.), напр. *Kubrat* (отъ гърцитѣ развалено по нѣкога въ *Crobat*), *Batbajas*, *Cotragus* (отъ когото българитѣ се наричатъ отчасть и котраги, отъ гдѣто пъкъ произлѣзва смѣшението имѣ съ кутригуритѣ), *Asparuch*, *Terbelis*, *Teletzes*, *Bajanus* (отъ гърцитѣ прѣвѣрнатъ въ *Paganus*), *Toctus*, *Campanianus* (*Chan Campa*), *Tzerigus*, — слѣдъ това имената на *благороднитѣ* (*vornehme*) българи: *Boilus*, *Tzigatus*, *Conartikinus*, *Bulias*, (*sic*) *Tarkanus* и пр.²⁾

2. Българскитѣ царе се наричатъ въ по-старитѣ византийски извѣстия, когато българитѣ не били се смѣсили още съ славяни и власи — *ханове или хагани* (*Chans oder Chaganen*). Така у Шпритера II, 499.

Както виждаме, езиковитѣ доказателства на Енгела сж сумарни. Главниятъ му аргументъ се опира на слуха. Извѣстни имена „звучатъ“ по татарски. Тълкувания не се даватъ нигдѣ, ако не се вземе за етимологиченъ опитъ раздѣлението на *Campanianus* (*Chan Campa*) и на *Zamergan* (*Chan Zamer*) — войвода на утургуритѣ, стр. 255.³⁾

На стр. 254. Енгелѣ поменува, споредъ рускитѣ лѣтописи, имената на слѣднитѣ български градища (въ басейна на Кама и Волга): *Brachimow*, *Tugtschin*, *Bogard*, *Sabakul*, *Tschelmat*, *Cehomol*, *Torotschesk* и *Kasan*, но не се ползува съ тѣхъ като доказателства за своята хипотеза.

Въ стжжикитѣ на Шлѣдера-Тунмана върви и *Карамлингъ*, който въ т. I. на своята *История* пог. 41. забѣлѣзва, че въпрѣки Нестора мнозина считали българитѣ за славяни. Но българитѣ говорили по-прѣди особенъ езикъ. Най-старитѣ имѣ *собствени имена не сж славянски, а подобни на турскитѣ* (примѣри не се привеждатъ, указва се само на списъка на

¹⁾ Енгелъ изобщо не полемизува. Единичното мѣсто, гдѣто той намира за нужно да се разправи съ друга една теория за произхода на българитѣ, е една малка, случайна бѣлжка на стр. 252., прѣдизвикана отъ мнѣнието на Шпритера (*Меш. рор. II, 499.*), че тамъ, гдѣто у нѣкои византийски писатели се говори за ханове и хагани, тия титла се отнася не къмъ българскитѣ князе, а къмъ хана на аваритѣ. — Пакетъ Енгелъ казва, че въобще нѣкои обичатъ да приписватъ на българитѣ угрско или финско потекло (*ugrischen oder finnischen Ursprung*), но за това, колкото му се чини, тия нѣматъ други основания, освѣтъ смѣшението на българитѣ съ утургуритѣ и кутригуритѣ у гърцитѣ.

²⁾ На сжщата стр. Енгелъ поменува и Сандилъ и Хиниалъ (*Chinialus*), храбръ генералъ на кутригуритѣ (може-би „волошки българи“?), но имената имѣ не обяснява.

³⁾ Другитѣ (исторични и етнографски) докази на Енгела въ малко измѣненъ редъ сж слѣднитѣ:

1. Несторъ изкарва българитѣ отъ земята на хазаритѣ.

2. Князетѣ имѣ иматъ обичай да жертвуватъ животни, да си миятъ нозѣтъ въ морето, да иматъ голѣмъ брой наложници (*Kebsweiber*), послѣднитѣ ги посрѣщатъ простнати нѣземъ, а войскитѣ имѣ — съ кръсъкъ (*Stritter, II, p. 554.*)

3. Българитѣ (и специално волжскитѣ) се наричатъ въ нѣкои маджарски хроники исмаелити. Прѣселенитѣ въ Маджарско исмаелити подъ прѣдводителството на Тохис сж наречени у *Anonymus Beke Notarius* прямо *Bulor* име, което мнозина срднѣвжови писатели даватъ *Byleros*, id est *magnam Bulgariam*. — Подобно и рускитѣ хроники наричатъ „азиатскитѣ българи“ нѣколко пати исмаелити и сарадини (у Нестора п. год. 990.). — Тия българи (исмаелити) сж приели мухамеданството заедно съ другитѣ *татарски* племена.